

השיעור הנזכר, **מֵאַרְבַּע אֲמוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה**. כלומר, כל עוד יתכן
 שיש כאן שלושה מתים שנקברו בדרך הקבורה הרגילה, אנו
 אומרים ששאר המתים נקברו ביניהם בזמן מאוחר יותר, ורק לפי
 שעה, אך זו היא באמת שכונת קברות.
 הרי שהתנאים בבביתא חולקים בדעת רבי שמעון האם יש
 להתעלם מן המתים האמצעיים, אך שניהם מסכימים ששיעור
 המערה הוא ארבע אמות על שמונה, ועל כן יש לומר שתנא קמא
 שבבביתא שאמר את דבריו בדעת רבי שמעון, הוא התנא ששנה
 את המשנה שהובאה לעיל.
 מקשה הגמרא: **בְּמֵאֵי אוֹרְיָמָא** – כיצד העמידת את המשנה, **רַבִּי**
שְׁמַעוֹן, אִימָא סִיפָא – והרי נאמר בסיפא של המשנה **'בִּדְרֵךְ הֵימְנוּ**
וְלִהְלֹךְ עֲשָׂרִים אַמָּה', מִנִּי – כשיטת מִי נאמרו הדברים, **אִי** – אם
 כשיטת **רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֲשָׂרִים וְתַרְמִין הָיוּ** – הרי המרחק שעד אליו
 צריך לבדוק לשיטתו הוא עשרים ושתים אמה, **וְאִי** – אם שיעור
 הבדיקה נאמר כשיטת **רַבִּנָּן** ורק הרישא היא דברי רבי שמעון,
תַּנְיָא רַבִּי הָיוּ – הרי די בבדיקה למרחק שמונה עשרה אמה.
 מתרצת הגמרא: **לְעוֹלָם** – באמת הסיפא של המשנה **רַבִּנָּן הִיא**,
 וְכֵן דְּרַבִּי **בְּאַלְכֶסְוִנָּא** – והבדיקה של אורך המערה הראשונה
 צריכה להיעשות באלכסון. שהשטח אשר בו יתכן שקבורים מתים
 נוספים אורכו שש אמות ואורך הקיר לפי רבנן ורוחבו ארבע
 אמות ואורך הכוכים, וכיון שיתכן שלא כל המתים קבורים בשוה,
 נקל יותר למצוא את כולם בבדיקה בקו אלכסוני, מקצה שטח זה
 אל קצהו. ואורך הבדיקה האלכסונית הוא שמונה אמות, שתי
 אמות יותר מאורך מערה, ואלו הן שתי האמות היתרות שבגללן
 אורך הבדיקה הוא עשרים אמה.
 מקשה הגמרא: **וּמִדְּהָא בְּאַלְכֶסְוִנָּא** – כיון שאמרת שבדיקת אורך
 המערה הראשונה צריכה להיעשות באלכסון, **הָא נִמְי בְּאַלְכֶסְוִנָּא**
 – הרי גם בדיקת המערה השניה צריכה להיעשות באלכסון, וגם
 בה נוספות שתי אמות, ואם כן **עֲשָׂרִים וְתַרְמִין הָיוּ** – החשבון עולה
 לעשרים ושתים.
 מתרצת הגמרא: **תָּדָא בְּאַלְכֶסְוִנָּא אֲמַרְיָן** – את בדיקת המערה
 הראשונה אנו מחייבים לעשות באלכסון, אך מאחר שלא מצא בה
 כלום **תָּרִי בְּאַלְכֶסְוִנָּא לֹא אֲמַרְיָן** – במערה השניה אין מחייבים
 לעשות את הבדיקה באלכסון.

אך אם **מֵאַרְבַּע שְׁלֹשָׁה** מתים, **אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶן** – אם המרחק בין המת
 הראשון לשלישי והמתים עצמם בכלל הוא **מֵאַרְבַּע** אמות ועד
שְׁמוֹנֶה אמות, שאלו הם שיעורים המתאימים לאורך כתלי מערת
 קבורה, הרי זו **שְׁכֻנַּת קְבָרִית** – אנו מעמידים את המקום בחזקת
 מערת קבורה, ואסור לפנותם. ויש לחשוש עוד להמצאותם של
 קברים נוספים, ולפיכך **בִּדְרֵךְ** – צריך לבדוק **מִמֶּנּוּ** – ממקום המתים
 וְלִהְלֹךְ, עד למרחק **עֲשָׂרִים אַמָּה**, אם אין עוד קברים. ואם **מֵאַרְבַּע**
 בבדיקתו אפילו מת **אַחַד**, ואפילו רק **בְּסוֹף עֲשָׂרִים אַמָּה**, **בִּדְרֵךְ** –
 צריך לבדוק **מִמֶּנּוּ וְלִהְלֹךְ** עוד **עֲשָׂרִים אַמָּה** כדין המוצא שלושה
 קברים, והטעם, **שְׁרָגְלִים לְדָבָר** – מאחר שבאותה שדה כבר נמצאה
 שכונת קברות, יש יסוד חזק לומר שבשדה זו קבורים עוד מתים
 רבים בשכונות קברות נוספות, ויש לחשוש שמא מת זה שייך
 לשכונת קברות אחרת. **שְׂאִילוֹ מִתְחַלֵּה מֵצֵאוֹ** – אם היה מוצא קבר
 זה תחילה, וקדם שנמצאו הקברים האחרים, היה נופל וְאֵת
תְּבוּסָתוֹ – היה רשאי אז לפנותו עם עפרו, כדין המוצא מת יחיד,
 אך מאחר שנמצאו שלושה מתים ונקבע מקומם כשכונת קברות,
 אנו אומרים שגם מקום קבר זה הוא שכונת קברות.
 הגמרא ממבררת כשיטת מִי נשנתה משנה זו: **אֲמַר מֶר** – הובא לעיל
 במשנה ששיעור המרחק בין המתים אשר בו יחשב מקומם
 לשכונת קברות, הוא **מֵאַרְבַּע וְעַד שְׁמוֹנֶה** אמות. וקשה, מִנִּי – מיהו
 התנא ששנה משנה זו, **אִי רַבִּנָּן** – אם החכמים ששנו את משנתנינו,
הָא אֲמַרִי – הרי לדעתם גודל מערה הוא **אַרְבַּע אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ, וְאִי**
רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא אֲמַר – הרי לדעתו הגודל הוא **שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנֶה**.
 מתרצת הגמרא: **לְעוֹלָם** – באמת המשנה כשיטת **רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא**,
 אלא שנחלקו תנאים בדעתו מהו רוחב מערה, התנא שבמשנתנינו
 אומר שלפי רבי שמעון רוחב המערה הוא שש אמות, ואילו התנא
 שבמשנה זו סובר שגם לרבי שמעון רוחב המערה ארבע אמות,
וְהָא תֵּנָא הוּא – והוא התנא שדבריו מובאים בבביתא שלפנינו,
וְתַנְיָא, מֵצֵאן רְצוּפִין – אם המתים שמצא סמוכים זה אצל זה, וְאִין
בִּינֵיהֶן – בין הראשון לאחרון, מרחק בשיעור **מֵאַרְבַּע אֲמוֹת** ועד
שְׁמוֹנֶה, דינם שיש לָהֶן תְּבוּסָה וְאִין לָהֶן שְׁכֻנַּת קְבָרִית – אין
 מחשיבים את קבריהם לשכונת קברות, ומותר לפנותם, אך צריך
 לפנות את עפרם עמדם. **רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּן יְהוּדָה אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי**
שְׁמַעוֹן, רֹאִין אֶת הָאֲמָצְעִיִּים בְּאִילוֹ אֵינן, וְהַשָּׂר מִצְטָרְפִין למדידת

אגרות קודש

ב"ה, ג' אייר תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח ניסן, בו כתב הוא המצב של וכו'.

הנה נוסף על האחיזה בדרך הטבע שצריך לשאול חוות דעת רופא מומחה במקצוע זה ולמלאות
 כהוראתו, והתורה נתנה רשות (כח) לרופא לרפאות, הנה עליו לבדוק המזוזות בביתם, וכן את התפילין
 שלו שיהיו כשרים, ונוסף על שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה,
 בחומש תהלים ותניא הידועים שבטח שומר אותם.

הנה מהנכון שבכל יום חול קודם התפלה יתן איזה פרוטות לצדקה, ונוסף על כל הנ"ל ישתדל
 בקיום מרז"ל שתלמידי חכמים (שכל בניך למודי ה', וראה ג"כ הקדמת החוות דעת ליורה דעה בענין
 התואר תלמיד חכם) מרבים שלום בעולם, ומבואר הדיוק במלת **מַרְבִּים** שאין לזה שיעור, כי ככל
 שיתעסק בזה הרי אפשר עוד להוסיף, וכנראה במוחש. ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, להרבות
 השלום בגבולם, שלום כפשוטו ושלום בפמליא של מטה וכו', וכמבואר בלקוטי תורה פרשת מטות
 בדרוש החלצו.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

פרק שביעי - בית כור

בפרק שלפנינו נשנו כמה אופנים שאדם מכר קרקע לחבירו ואחר כך נמצאו בה חלקים שאינם ראויים לזריעה, או שנמצאת קטנה ממה שסיכמו ביניהם, באיזה אופן הפסיד הלוקח ובאיזה הפסיד המוכר. נידון נוסף בפרק זה הוא כגון שמכר חצי שדה פלונית, בלי לפרש לאיזה חצי כוונתו, כיצד חולקים.

משנה

משנתינו עוסקת במוכר לחבירו שדה בשיעור מסוים ונמצאו בה סלעים או בורות, באיזה אופן הם נחשבים כחלק מן השיעור: **האומר לחבירו בשעת המכר, 'בית כור עפר' – קרקע בגודל שלושים סאה, הראויה לזריעה אני מוכר לך, והיו שם נקעים – גומות או חריצים עמוקים עשרה טפחים, או סלעים גבוהין עשרה טפחים, והיו ברוחב ארבעה טפחים, הדין הוא שמכין שיש בהם שיעור חשוב, על כן אין נמקדין עמה –** אינו מחשב לו את הנקעים בתוך שיעור בית כור, אלא נותן לו את השדה במקום חלק שאין שם נקעים, או שיתבטל המקח. והטעם, כי על ידי הנקעים יש הפסק באמצע השדה וירבה טרחו בחרישת השדה, ואין אדם רוצה לשלם עבור שדה אחת ויצטרך לטרוח בה כמו בשתיים ושלוש שדות. אבל אם היו בשדה נקעים או סלעים פחות מכתב מגובה או עומק של עשרה טפחים, הרי הם נמקדין עמה, ומקבל את הבורות כחלק משיעור הבית כור, כי אין שדה בלי סלעים ונקעים מעט, ובטלים הם לשדה.

וכל זה הוא שאמר לו 'בית כור עפר', שמשמעותו קרקע בלי סלעים, ואם אומר לו שהקרקע שמוכר לו היא 'כבית כור עפר', מתפרשים דבריו שאין כוונתו לבית כור עפר ממש, אלא בית כור כמות שהוא בין עפר ובין סלעים, ולכן דינו שאפילו היו שם נקעים עמוקים יותר מעשרה טפחים, או סלעים גבוהין יותר מעשרה טפחים, הרי אלו נמקדין עמה.

גמרא

הגמרא מביאה משנה הדנה בפדיית שדה מהקדש, אשר גם בה הזכירו נקעים עמוקים עשרה טפחים, ומעמידה אותה בנקעים מלאים מים. והגמרא מסתפקת האם גם בדין שבמשנתינו מדובר דווקא במלאים מים.

כתוב בתורה (ויקרא כו טו) 'ואם משדה אחוזתו יקדיש איש לה' והיה ערפך לפי זרעו וזרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף, ופירושו, שהבא לפדות שדהו שהקדישה, אם זו 'שדה מקנה' (שדה שקנה), משלם כפי שוויה להקדש ובכך פודה אותה (ויקרא כו יד-טו), ואם היא 'שדה אחוזה' (שדה שבאה לו בירושה מאבותיו), דינו לפדות כל 'חומר' (ובית כור) בחמשים שקל כסף. ומדובר שבא לפדות את השדה בתחילת שנות היובל, שמשלם חמשים שקל לכור, אבל אם בא אחר כך משלם לפי חשבון סלע ופונדיון עבור כל שנה שבא לפדות.

הגמרא מביאה משנה שנשנית לענין פדיית שדה מהקדש: **תנן הָתָם בַּמִּשְׁנָה (ערכן כה), הַמִּקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ – שדה אחוזה, בַּשְּׁעֵת הַיּוֹבֵל – בזמן שנוהגים דיני יובל, אם בא המקדיש לפדותה מההקדש, הדין הוא שנותן לו – לגובר ההקדש, לשדה שהיא בית זרע חומר שעורים – גודל של בית כור, הראוי לזריעת שעורים, חמשים שקל כסף, וכמו שכתוב (ויקרא כו טו) 'ואם משדה אחוזתו יקדיש איש לה' והיה ערפך לפי זרעו וזרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף. אבל אם היו שם – בשדה שהקדיש, נקעים עמוקים עשרה טפחים, או סלעים גבוהין עשרה טפחים,**

הגמרא מתרצת תירוץ נוסף בדברי מי להעמיד את המשנה: **רב שיטא בריה דרב אידי אמר, לעולם –** באמת כל המשנה דברי רבי שמעון היא, והכא במאי עסקינן – ובסיפא מדובר בנפילי – ששלושת המתים שנמצאו הם נפלים. ומערת קבורת נפלים אורכה שש אמות ולא שמונה, ואלו הן שתי האמות החסרות שבגללן הבדיקה היא רק למרחק עשרים אמה.

מקשה הגמרא: **ומדקא בנפילי –** כיון שמערת הקבורה שנמצאה היא של קברי נפלים, **הא נמי בנפילי –** גם המערה השניה היא מן הסתם מערת נפלים ואורכה שש, וממילא תכני כרי הוין – אין צורך לבדוק יותר משמונה עשרה אמה.

מתרצת הגמרא: **תדא בנפילי אמרינן –** מאחר שנמצאו נפלים אנו אומרים שכל המערה מערת נפלים היא, אך תרתי בנפילי לא אמרינן – אין לומר שאדם יעשה את שתי המערות לנפלים, משום שדי לו לכך באחת.

התורה אסרה לזרוע מיני זרעים של תבואה בצד כרם (דברים כב ט), איסור זה נקרא 'כלאי הכרם', ושונה הוא דין 'כרם' מדין גפן יחידית באיסור זה. הגמרא מביאה משנה העוסקת בהגדרת 'כרם', אשר גם בה חולקים רבי שמעון וחכמים בענין 'רואין את האמצעיים כאילו אין', אך במשנה זו השיטות הפוכות.

ורבי דרבנן אדרבנן – דברי חכמים שהזכירו בברייתא נסתרים לכאורה מדבריהם במשנה, **ורבי דרבי שמעון אדרבי שמעון –** וכן דברי רבי שמעון שם סותרים לכאורה את דבריו כאן, (דתניא [דרבנן] (כלאים פ"ה מ"ב), **כרם הנמוע על פחות מארבע אמות –** שהמרחק בו בין שורת גפנים לחברתה הוא פחות מארבע אמות, **רבי שמעון אומר, אינו נחשב כרם, והכמים אומרים הרי זה כרם, והטעם, שרואין את האמצעים –** השורות האמצעיות כאילו אין, וממילא המרחק בין השורות הנותרות הוא יותר מארבע אמות, והן מצטרפות להחשב כרם. **קשיא דרבנן אדרבנן וקשיא דרבי שמעון אדרבי שמעון –** נמצא שבדברי רבי שמעון וחכמים יש סתירה לדבריהם בברייתא.

מתרצת הגמרא: **דרבי שמעון אדרבי שמעון לא קשיא –** אין סתירה בדברי רבי שמעון, כי הָתָם – לענין כרם, אין להחשיב שורות גפנים כאילו אין, משום שלא נמצי אינשי אדעתא ליצקא – אנשים אינם נוטעים כרם על דעת לעקור ממנו גפנים לאחר מכן, וכל מה שניטע בכוונה ניטע. אולם הָכָא – לענין קבורה, **וימנין דמיתרמא ליה בין השמשות ומיקרי ומנחי ליה –** פעמים שמזדמן צורך לקבור את המת בשעה דחוקה, כגון ערב שבת בין השמשות, ואין מקום להניחו אלא בין המתים שבשכונת קבורה, ועושים כן בכוונה לשוב לאחר זמן לפנותו ולקברו, ואפשר שנאנסו או שכחו והשאירוהו שם. ולכן יש מקום לתלות ולומר שהאמצעיים כלל לא היו כאן מתחילה, אך הראשונים בשכונת קבורה נקברו. **דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא –** גם בדברי רבנן אין סתירה, משום שרק הָכָא – לענין קבורה, **בין דמיניל –** כיון שניווול הוא למת להוציאו מקברו, אנשים אינם קוברים את המת על דעת ליטלו משם לאחר מכן, ולפיכך אין לחלק בין האמצעיים לאחרים, ולא מקרי קבר – מדא שאין זו שכונת קבורה, ולא מחייבים בדיקה. אבל הָתָם – בכרם, יש מי שנוטע מלכתחילה גפנים על דעת לעקור, **מימר אמר –** שאומר הוא, **הי מינייהו דשפיר שפיר –** איזו מהן שתצליח ותעלה יפה, יפה, **ודלא שפיר –** ואיזו שלא תעלה יפה ליהוי לציצי – תעקר ותשמש בעצים להסקה.

הדרן עלך המוכר פירות

ההתוועדות דמלווה מלכה [=צריכה להתקיים] – אצל אנ"ש שיחיו בבתיהם הפרטיים.